

Заєць Іван Віталійович
молодший науковий співробітник
відділу андрагогіки ІПОД НАПНУ

ПРОФЕСІЙНА ОРІЄНТАЦІЯ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ПСИХОЛОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ДОРΟΣЛОГО НАСЕЛЕННЯ

Вітчизняні психологічні концепції профорієнтації, що висвітлені в працях Г.Костюка, Є.Клімова, Б.Федоришина, Д.Ніколенко, І.Назімова, вітчизняні та зарубіжні психологічні теорії особистості, що презентовані в наукових працях Л.Виготського, О.Леонтьєва, У.Майшела, К.Платонова, А.Маслоу, Р.Кеттелла, К.Роджерса, В.Рибалки та ін., психологічні теорії мотивації, розроблені В.Вілюнасом, А.Маслоу, К.Роджерсом, О.Леонтьєвим, Х.Хекхаузенем та ін., психологічні концепції діяльності та пізнавальних процесів, вітчизняні та зарубіжні, представлені в наукових доробках С.Рубінштейна, Л.Виготського, Г.Костюка, О.Леонтьєва, Л.Веккера, Н.Побірченко та ін., психолого-педагогічні засади професійної профорієнтації, що висвітлені у працях М.Пряжникова, Е.Зеєра, Б.Федоришина, Н.Побірченко, В.Рибалки, стали теоретичною основою досліджень з проблем профорієнтації в структурі психологічного супроводу дорослого населення.

Досліджуючи різні аспекти проблеми розробки основ психологічного супроводу навчання різних категорій дорослого населення, вчені розглядають навчання дорослих як особливу соціальну інституцію, яка повинна сприяти безперервній та успішній адаптації дорослої людини до змінних умов існування упродовж життя в умовах збільшення його тривалості та активності (Л.Б.Лук'янова, С.П.Архіпова, Н.Г.Ничкало, Л.Є.Сігаєва, О.І.Огієнко, М.Ноулз, А.Роджерс та ін.).

Аналіз психологічної літератури дозволяє стверджувати, що на сьогоднішній день супровід - це особлива форма здійснення пролонгованої соціальної та психологічної допомоги. Психологічний супровід - системна діяльність психолога спрямована на створення комплексної системи клініко-психологічних, психолого-консультативних і психотерапевтичних умов, що сприяють розвитку знань, умінь і навичок, успішній адаптації, реабілітації, особистісному становленню, нормалізації стосунків з метою успішної інтеграції та самореалізації особистості. На відміну від корекції вона передбачає не «виправлення недоліків і перебудову», а пошук прихованих ресурсів розвитку людини, опору на власні можливості і створення на цій основі психологічних умов для відновлення зв'язків зі світом людей.

Аналіз літератури показав, що мета профорієнтації в системі психологічного супроводу — повноцінна реалізація професійно-психологічного

потенціалу особистості та задоволення потреб у діяльності. У працях Е.Зеєра визначаються основні концептуальні положення психологічного супроводу професійного становлення: наявність соціально-економічних умов для того, щоб особистість змогла знайти себе у професійному житті; необхідність для повноцінного професійного становлення соціально-психологічного забезпечення, допомога та підтримка з боку суспільства; визнання права особистості на самостійний вибір способів реалізації своїх соціально-професійних функцій; прийняття особистістю всієї відповідальності за якість професійного становлення та реалізації свого професійно-психологічного потенціалу на себе; гармонізація внутрішнього психічного розвитку особистості та зовнішніх умов соціально-професійного життя. Одним із головних завдань профорієнтації в системі психологічного супроводу є не тільки своєчасна допомога та підтримка особистості, а також навчити її самостійно долати життєві та професійні труднощі, відповідально ставитися до свого становлення, допомогти стати повноцінним суб'єктом свого професійного життя. Беручи до уваги суб'єктність як найважливішу характеристику професійного становлення людини, можна визначити основні напрями профорієнтаційного психологічного супроводу: вивчення умов і факторів, які впливають на продуктивність праці та емоційно-психологічний стан особистості; проектування професіограм, які відтворюють динаміку професійного становлення та альтернативні варіанти професійного розвитку; цілеспрямована підготовка до стійкої та безпечної реалізації професійної кар'єри; потреби в самореалізації, професійна та індивідуальна компетентність, комунікація; психологічна допомога у розв'язанні проблем професійного становлення на всіх стадіях.

Серед основних функцій профорієнтації в системі психологічного супроводу більшість дослідників окреслюють такі:

- інформаційно-аналітичний супровід певних етапів професійного становлення; психологічно компетентна підтримка та допомога особистості у подоланні труднощів становлення як професіонала;
- профілактика розвитку професійних деформацій, допомога у подоланні криз і стагнації;
- корекція соціально-професійного та психологічного профіля особистості.